

Pohronská župa II.

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1520_891	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Pohronská župa II.	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	(1925) 1940-1945	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	112,77 bm (172 úradných kníh, 191 registratúrnych pomôcok, 884 škatúl, 12 fasciklov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Pohronská župa II.	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Medzinárodná spoločensko-politická situácia v rokoch 1938 – 1939 vyústila do rozdelenia Československej republiky a vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Mechanizmus verejnej správy v novom štáte bol prispôsobený autoritárskemu zriadeniu. Slovenský snem zákonom č. 190/1939 Sl. z. zo dňa 25. júla 1939 o verejnej správe vnútornej zrušil Krajinský úrad a bolo zriadených 6 žúp a s 58 okresmi. Okrem Pohronskej župy so sídlom v Banskej Bystrici boli zriadené Bratislavská, Nitrianska, Tatranská (so sídlom v Ružomberku) a Šariško-zemplínska (so sídlom v Prešove). Slovenská krajina ako právnická osoba zanikla 31. decembra 1939 a od 1. januára 1940 nadobudol účinnosť zákon o novom územno-správnom členení Slovenskej republiky. Pohronská župa mala 12 okresov: Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Dobšiná, Hnúšťa, Kremnica, Krupina, Lovinobaňa, Modrý Kameň, Nová Baňa, Revúca, Zvolen. Župné úrady prebrali časť pôsobnosti krajinského úradu a veľkú časť kompetencie dovtedajších okresných úradov. Boli odvolacou inštanciou voči rozhodnutiam okresných úradov. Získali	Dejiny správy pôvodcu

		<p>právo dozoru nad obcami, prebrali úlohy krajinskej vyživovacej komisie. Nariadením vlády č. 314/1939 boli policajné riaditeľstvá a štátne policajné úrady služobne a inštančne zaradené do organizácie župných úradov a ich prostredníctvom boli podriadené Ústredni štátnej bezpečnosti v Bratislave. Prednostu župného úradu menovala vláda a úradníkov ministerstvo vnútra. Za župu mohol rozhodovať jedine župan, on v ročnom rozvrhu práce prideloval konceptné a iné činnosti vedúcim oddelení a referentom. Rokovací a kancelársky poriadok župy nadväzoval rozdelením agendy a spisovou manipuláciou na prax bývalých veľžúp z obdobia bývalej Československej republiky.</p> <p>Agenda župného úradu bola rozdelená medzi prezídium, 11 oddelení a učtáreň. Župnej samospráve je venovaný § 31 citovaného zákona, ktorý hovorí, že župy sú vo svojom obvode samosprávnymi ustanovizňami, a keďže týmto zákonom sú im prikázané úlohy, sú právnickými osobami a môžu nadobúdať právo a samostatne sa zaväzovať. Úlohou župnej samosprávy bolo starať sa o dopravné, hospodárske, kultúrne, sociálne a zdravotné záujmy župy a jej obyvateľstva. Práve tieto úlohy presahovali rámec a potreby jednotlivých obcí. Na splnenie týchto úloh mohla župa zakladať alebo podporovať ústavy, podniky a zariadenia, ktoré boli na prospech mravného, telesného a hospodárskeho blaha a vzdelania obyvateľstva. Na uskutočnenie týchto úloh slúžili župné orgány: župný výbor, župné komisie, župan a župný úrad. Náplň práce župného výboru sa od župného zastupiteľstva rokov 1923 – 1928 líšila len veľmi málo, podstatný rozdiel bol v zložení oboch. Župný výbor mal 12 riadnych členov a 12 náhradníkov, všetci však museli byť členmi HSLS. Pôsobenie v župnom výbore bolo stanovené na šesť rokov. V rámci Pohronskej župy začal župný výbor fungovať 9. 6. 1941. Členov menoval minister vnútra. Zasadnutia výboru boli neverejné, predsedal im župan alebo ním poverený člen výboru. Župný výbor mohol pre správu svojich ústavov, podnikov a jednotlivých úsekov ciest a pre dozor nad nimi vytvoriť komisie. Župné komisie mali päť riadnych členov a päť náhradníkov. Predsedu a jedného člena komisie zvolil župný výbor, ostatných členov komisie si výbor zvolil z občanov v sídle pôsobnosti komisie. Pre lepšie, hospodárnejšie alebo technicky dokonalejšie zabezpečenie svojich úloh sa mohli župné výbory dvoch resp. viacerých žúp dohodnúť na spoločnom postupe a vytvoriť spoločnú komisiu s podmienkami spoločnej správy a s účasťou na nákladoch. Členstvo v župnom výbore a v župných komisiách bolo čestnou funkciou. V rámci Pohronskej župy II. začal župný výbor fungovať 9. 6. 1941. Členov menoval minister vnútra.</p> <p>Nariadením Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 26 zo dňa 7. apríla 1945 o národných výboroch a Nariadením Slovenskej národnej rady č. 96 zo dňa 23. augusta 1945 o niektorých opatreniach súvisiacich so zrušením župnej samosprávy bolo župné zriadenie na Slovensku zrušené.</p>	
--	--	--	--

3.2.3.	Archival history	K dejinám samotného archívneho fondu je veľmi málo informácií. Ako mnoho iných fondov, aj fond Pohronska župa II. bol prevzatý do archívu v päťdesiatych rokoch 20. storočia. Prevzatý písomný materiál, ktorý vznikol z činnosti Pohronskej župy II., bol usporiadaný podľa pôvodného registrátorného poriadku v chronologicko-numerickej radení. Pre archívne účely bol tento systém neefektívny, písomnosti boli následne usporiadané do vecných skupín, ktoré zodpovedali organizačnej štruktúre a funkcií pôvodcu fondu. Registratúra Pohronskej župy II. bola manipulovaná podľa jednotlivých oddelení, kde popri podaciach denníkov prezidiálneho oddelenia, administratívneho oddelenia a iných špeciálnych agend, boli vedené aj indexy. Nespracovaná časť archívnych dokumentov bola vyčlenená v rámci revízie z iných fondov.	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Archívny materiál Pohronskej župy II. je evidovaný pod prírastkovým číslom 14 z 1. januára 1956.	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	<p>Obsahový charakter písomností Pohronskej župy II. bol daný úlohami a agendou, ktorá jej vyplývala zo zákona č. 190/1939 Sl. z. Agenda bola rozdelená medzi prezidiálne oddelenie, administratívne a samosprávne oddelenia.</p> <p>Prezidiálne oddelenie vybavovalo osobné, kvalifikačné a disciplinárne záležitosti štátnych zamestnancov župného úradu, okresných a notárskych úradov, štátnych, mestských a obvodných lekárov. Malo na starosti organizáciu župného úradu a okresných úradov. Oddelenie malo dozor nad účtovnou a pokladničnou službou. Vybavovalo záležitosti politického, tajného a dôverného charakteru a veci bezpečnosti štátu, oslobodenie od vojenskej služby, menovanie starostov a členov obecných výborov v obciach, ktoré boli sídlami okresných úradov. Súčasťou agendy bolo riešenie oznámení podľa § 49 zákona č. 131/1936 Zb. z. a n. (nemovitosti v pohraničnom pásme) a zastupovanie župy.</p> <p>Administratívne záležitosti vybavovali štyri právne a osem odborných oddelení, ktorých náplň agendy sa často menila.</p> <p>I. oddelenie vybavovalo všetky záležitosti župnej samosprávy a jej zborov, obecného hospodárstva (od r. 1943 III. oddelenie), záležitosti ciest všetkých kategórií (od r. 1943 III. oddelenie), ďalej školské, osvetové, kultové a kongruálne záležitosti (od r. 1943 III. oddelenie) a osobné záležitosti všetkých zamestnancov župnej samosprávy a vicinálnych výborov.</p> <p>II. sa zaoberalo záležitosťami priemyslu, obchodu, živností a peňažníctva, od roku 1943 tiež družstevníctva a penzijného poistenia, ciachovníctva, cenovými a mzdovými otázkami, zásobovaním obyvateľstva, turistikou a cudzineckým ruchom.</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>III. oddelenie malo na starosti vodoprávne a vyvlastňovacie záležitosti, riešilo agendu pasienkových, urbárskych, poľovných a rybolovných spoločenstiev, trojpoľného hospodárstva, do roku 1943 aj záležitosti meliorácií (postúpené XI. oddeleniu). Od roku 1943 vybavoval aj záležitosti školské, osvetové, kultové a kongruálne. V roku 1945 toto oddelenie malo v kompetencii aj celú agendu IV. oddelenia.</p> <p>IV. oddelenie bolo poverené vybavovať záležitosti policajné a súdnictva, cestovné pasy a pohraničné legitimácie, vyživovacie príspevky, spolupracovalo s Hlinkovou gardou, Hlinkovou mládežou, s Freiwillige Schutz a s Deutsche Jugend, s vojskom, políciou a so žandárstvom, vybavovalo štátne občianstvo a domovskú príslušnosť, dohliadalo na výkon zákona o brannej a pracovnej povinnosti, malo na starosti vojenskú prevýchovu, sociálne a zdravotné záležitosti a tiež spolkové a zhromažďovacie záležitosti. V jeho kompetencii bol do roku 1943 cestovný ruch a bytová starostlivosť. V tomto istom roku pripadlo oddeleniu vybavovanie záležitostí týkajúcich sa vyvlastňovania, stavebného ruchu, dopravy a spojov, požiarna polície, sčítania ľudu, mobilizačné záležitosti a civilná protiletická obrana (CPO). Celá agenda tohto oddelenia sa stala v roku 1945 súčasťou III. oddelenia.</p> <p>V. účtovné oddelenie viedlo župné hospodárstvo, malo na starosti vicinálne cesty, kancelársky a cestovný paušál, vyživovacie príspevky po stránke účtovnej, rozpočty a záverečné účty obcí a škôl, odborný dozor nad účtovnou a pokladničnou službou.</p> <p>VI. zdravotné oddelenie malo dozor nad úradnou činnosťou štátnych, mestských a obvodných lekárov.</p> <p>VII. veterinárne oddelenie malo dozor nad úradnou činnosťou štátnych, mestských a obecných zverolekárov.</p> <p>VIII. stavebno-technické oddelenie vypracovávalo odborné posudky v stavebných, cestných a mostných záležitostiach, strojov a mechanických zariadení cestnej správy. V jeho kompetencii ďalej boli dodávky a práce na štátnych a príjazdných cestách, výstavbu miest a obcí po stránke urbanistickej, ďalej vyvlastňovanie a komasáciu stavebných pozemkov. Toto oddelenie malo svoje expozitúry v Brezne a v Banskej Štiavnici.</p> <p>IX. technicko-priemyslové oddelenie vykonávalo dozor nad parnými kotlami, výťahmi, hromozvodmi, pri kolaudovaní priemyselných objektov, údržbe a inštalácii štátnych a verejných</p>	
--	--	--	--

		<p>budov, skúškach motorových vozidiel a vodičov.</p> <p>X. poľnohospodárske oddelenie – svoju činnosť vykonávalo len do roku 1943</p> <p>XI. vodohospodárske oddelenie viedlo vodnú knihu a vybavovalo vodoprávne a technické záležitosti.</p> <p>XII. lesné oddelenie dbalo o záležitosti lesov a holín ako zo strany dozoru, tak aj po právnej a ochranárskej stránke.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Podľa dostupných informácií z inventára k fondu Pohronská župa II. môžeme iba predpokladať, že sa uskutočnilo aj vnútorné vyradovanie. Zrejme boli vyradené multiplicitné dokumenty, sprievodné listy bez príloh, prázdne spisové obaly a dokumenty bez historickej hodnoty.	Vyradovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Archívny fond je uzatvorený. Ďalšie prírastky sa neočakávajú.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond Pohronská župa II. bol pre archívne účely usporiadaný podľa vecných skupín, ktoré zodpovedali organizačnej štruktúre a funkcii pôvodcu fondu. V úvode inventára je pre ľahšiu orientáciu vypracovaná podrobná schéma usporiadania písomností:</p> <p>1. Prezidiálne oddelenie 1.1. Spisový materiál 1.1.1. Registratúrne pomôcky 1.1.1.1. Podacie protokoly 1.1.1.2. Indexy 1.1.2. Spisy</p> <p>2. Administratívne oddelenie 2.1. Administratíva 2.1.1. Spisový materiál 2.1.1.1. Registratúrne pomôcky 2.1.1.1.1. Podacie protokoly 2.1.1.1.2. Indexy 2.1.1.2. Spisy 2.2. Povolenie pobytu 2.2.1. Spisový materiál</p>	Spôsob usporiadania

	<ul style="list-style-type: none"> 2.2.1.1. Registratúrne pomôcky 2.2.1.1.1. Podacie protokoly 2.2.1.2. Spisy 2.3. Vyživovacie príspevky 2.3.1. Spisový materiál 2.3.1.1. Registratúrne pomôcky 2.3.1.1.1. Podacie protokoly 2.3.1.2. Spisy 2.4. Priestupky 2.4.1. Spisový materiál 2.4.1.1. Registratúrne pomôcky 2.4.1.1.1. Podacie protokoly 2.4.1.2. Spisy 2.5. Evidencia zbrojných pasov 2.5.1. Spisový materiál 2.5.1.1. Registratúrne pomôcky 2.5.1.1.1. Podacie protokoly 2.5.1.2. Spisy 3. Stavebno-technické oddelenie, expozitúra v Brezne 3.1. Prezídium 3.1.1. Spisový materiál 3.1.1.1. Registratúrne pomôcky 3.1.1.1.1. Podacie protokoly 3.1.1.1.2. Indexy 3.1.1.2. Spisy 3.2. Administratíva 3.2.1. Spisový materiál 3.2.1.1. Registratúrne pomôcky 3.2.1.1.1. Podacie protokoly 3.2.1.1.2. Indexy 3.2.1.2. Spisy 4. Samosprávne oddelenie 4.1. Úradné knihy 	
--	--	--

		<p>4.2. Spisový materiál</p> <p>4.2.1. Registratúrne pomôcky</p> <p>4.2.1.1. Podacie protokoly</p> <p>4.2.1.2. Indexy</p> <p>4.2.2. Spisy</p> <p>5. Učtáreň</p> <p>5.1. Župná učtáreň</p> <p>5.1.1. Úradné knihy</p> <p>5.1.2. Spisový materiál</p> <p>5.1.2.1. Registratúrne pomôcky</p> <p>5.1.2.1.2. Podacie protokoly</p> <p>5.1.2.2. Spisy</p> <p>5.2. Exponovaní župní úradníci v okresoch</p> <p>5.2. Spisový materiál</p> <p>5.2.1. Registratúrne pomôcky</p> <p>5.2.1.1. Podacie protokoly</p> <p>5.2.2. Spisy</p> <p>5.3. Samosprávne hospodárstvo</p>	
3.4.1.	Conditions governing acces	čiastočne prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language /scripts of material	slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky

3.4.5.	Finding aids	<p>K dispozícií sú nasledujúce neelektronické archívne pomôcky poskytované archívom v bádateľni na požiadanie. Sú uvedené od najstaršej po najnovšiu:</p> <p>Chlebo Peter: Pohronská župa II (1925) 1940 – 1945. Radvaň 1963. Inventár č. 525. <i>Štátny archív v Radvani</i></p> <p>Žatko Anton, Schwartz Jozef, Barusová Ružena: Pohronská župa 1940 – 1945, prezidiálne oddelenie. Banská Bystrica 1970. 1. Zväzok. Systematický katalóg č. 930. <i>Štátny archív v Banskej Bystrici</i></p> <p>Žatko Anton, Schwartz Jozef, Barusová Ružena: Pohronská župa 1940 – 1945, prezidiálne oddelenie. Banská Bystrica 1970. 2. Zväzok. Systematický katalóg č. 931. <i>Štátny archív v Banskej Bystrici</i></p>	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky Štátny archív v Banskej Bystrici, Komenského 26, 974 01 Banská Bystrica	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Z archívneho fondu je zdigitalizovaná tematická skupina písomností týkajúca sa holokaustu. Kópia sa nachádza v archíve a v múzeu holokaustu vo Washingtone. (<i>archívny fond</i>) <i>Slovenská republika, Štátny archív v Banskej Bystrici a v USA, United States Holocaust Memorial Museum vo Washingtone</i>	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Opis vyhotovila Terézia Uherková podľa evidenčného listu archívneho fondu, na základe informácií nachádzajúcich sa v Sprievodcovi po archívnych fondoch I (<i>Matulay Ctibor, Chlebo</i>)	Informácia

		<i>Peter, Stránsky Albert: Štátny archív v Banskej Bystrici Sprievodca po archívnych fondoch I. Slovenská archívna správa, Bratislava 1962.)</i> a informácií obsiahnutých v archívnych pomôckach uvedených v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.	o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	17. 5. 2017	Dátum vyhotovenia opisu